

БЮЛЕТИН 19
Април – Май 2015

АЛЕРГИЧЕН РИНИТ

Хората целогодишно страдат от остри респираторни вирусни инфекции. Защо е така? Защо при смяната на сезоните този род инфекции се обострят? Има ли начин да ги избегнем и как да се предпазим?

На всички тези въпроси ще ни отговори специалистът УНГ - д-р Йовка Манолова, от Медицински център „Д-р Хайвазов“.

Климатичните условия при прехода между отделните сезони - от лято към есен или от зима към пролет, са причина за възникване на остри респираторни вирусни инфекции на лигавицата на горните дихателни пътища. Т.е. разболяваме се не от простуда, а от това, че попадаме в друго микробно обкръжение, защото климатичните условия променят и микробиологичния фон! Вследствие рязко се повишава нивото на заболяемост на хората в областта на дихателната им система - носа, носните кухини, белите дробове, гърлото, бронхите. Болести, като алергичен ринит и бронхиална астма директно зависят от екологията.

В България, според последното проучване, от алергичен ринит боледуват главно подрастващите и младите хора, като пикът е между 10-20 годишната възраст и след 50 години честотата рязко намалява. Градските жители боледуват по-често от тези по селата, като у нас съотношението е 25% към 17%.

1. КАКВО Е АЛЕРГИЧЕН РИНИТ /АР/?

Ринита е възпалението на носната лигавица. Той се характеризира с кихане, запушване на носа, сърбеж и секреция от носа. Очите, ушите, синусите и гърлото могат също да бъдат засегнати при заболяването.

Ринитът от алергичен произход е най-често срещаният вид ринит. Причините за алергичния ринит варират в зависимост от това дали симптомите са сезонни, постоянни или епизодични.

Сезонният алергичен ринит най-често се дължи на сезонни полени (от дървета - бреза, дъб, кедър, бряст, треви и плевели - щир, див пелин, киселец, градински чай, магарешки бодил, живовляк.

Целогодишният алергичен ринит обикновено се причинява от алергени, които се срещат в домовете, но могат да се дължат на и на алергени от външната среда, които са целогодишни.

В страни с топъл климат, тревните полени се откриват през цялата година. Възможно е през топлите месеци да е на лице алергия към дървесни и тревни полени, а през студените – към плесени.

Атмосферните условия могат да способстват за растежа и разпространението на разнообразни плесени. Количеството им във въздуха зависи от климата и сезона. Например *Alternaria* и *Cladosporium* са плесени, които се срещат основно в сухи и ветровити райони, където растат върху треви и зърнени растения. Тяхното разпространение във въздуха е най-изразено в слънчевите следобеди, а е на практика нулево през зимата.

Aspergillus и *Penicillium* могат да се открият както във външна среда, така и в някои по-влажни домакинства. Спорите им се разпространяват и при сухи условия на средата.

Алергените в домашния прах представляват микрокърлежи, наречени *Dermatophagoides pteronyssinus*. Най-високата концентрация на микрокърлежи и

техните алергени е в матраците, дюшеците, възглавниците с пълнеж от перушина, персийските килими и плюшените завеси, играчки и др.

Домашните любимци са честа причина за целогодишен алергичен ринит: кучета, котки, морски свинчета, хамстери и зайци.

Причина за целогодишен алергичен ринит е алергията към *хлебарки и гризачи*.

Алергените от работната среда могат да предизвикат сезонен или постоянен алергичен ринит. Най-често засегнатите професии са ветеринарни лекари, лаборанти, фермери, работници на открито.

Освен описаните до тук, алергени от работната среда могат да бъдат и дървесина, латексови частици, лепила, киселинни анхидриди и др.

Наред с алергените, чиято роля е основна, значение имат и други фактори като замърсители на околната среда: вредните газове от автомобилите, тютюневия дим и др.

2. КАКВИ СА СИМПТОМИТЕ НА АР?

Алергичният ринит най-често се проявява в детството, юношеството (средна възраст 8-11 години). В 80% от случаите алергичен ринит се развива до 20-годишна възраст, след което намалява с възрастта.

Най-честите симптоми на алергичен ринит са: често кихане; сърбеж в носа, очите, ушите или небцето; сълзене от очите; бистра, водниста секреция от носа; запушване на носа, хроничен синусит; главоболие; зачервяване на конюнктивата и подуване на клепачите; общо неразположение, умора; нарушено обоняние. Други характерни симптоми са: раздразнителност и ниска температура.

Внимание: *Ринитът може да се приеме и лекува неправилно за простудно заболяване!*

При деца с хроничен алергичен ринит се наблюдават някои характерни симптоми: търкане върха на носа с длан за облекчаване на сърбежа, тъмни кръгове под очите, дишане през постоянно отворена уста, поради запушения нос.

3. ДИАГНОЗА.

Важно значение за поставяне на диагнозата алергичен ринит има историята на заболяването, т.е. от кога са симптомите, имат ли връзка с конкретен сезон и излагане на определен фактор от външната или вътрешната среда, повлияване на симптомите от премахване на съмнителните фактори от средата (ако е възможно).

Най-често използвани в практиката са *кожните алергични тестове*. Те се осъществяват чрез накапване на алерген върху кожата, най-често предмишницата, и одраскване или убождане на кожата през капката с алергена. При наличие на свръхчувствителност към алергена, реакция се появява след 15-20 минути и се изразява

в поява на зачервяване на кожата, което толкова по-изразено и по-голямо, колкото е по-изразена чувствителността към алергена.

По-съвременен тест е *радиоалергосорбентният тест (RAST)*. Той е ин витро тест, който позволява измерването на количеството специфични антитела, образувани към конкретен алерген, в проба от кръв. Това количество отговаря приблизително на степента на чувствителност към съответния алерген.

Тотален серумен имуноглобулин Е – измерва общото количество на имуноглобулин Е в кръвта. Счита се, че пациентите с алергичен ринит имат повишени имуноглобулини от този клас, за разлика от здрави хора. Този тест обаче не е специфичен за отделните алергени. Неговата достоверност също е под съмнение, тъй като около 50% от хората с алергичен ринит имат нормални нива на имуноглобулин Е. Все пак тестът, приложен в комбинация с други тестове, помага за поставяне на диагнозата.

Измерване на броя на еозинофилите – подобно на измерването на тоталния серумен имуноглобулин Е, този тест не е специфичен и се използва в комбинация с останалите.

Рентгенови изследвания – използват се най-вече в диференциалната картина на алергичен ринит, за изключване на синусит.

Риноскопия – чрез нея може да се открият полипи в носа, хипертрофия на лигавицата, изкривяване на носната преграда.

4. КАКВО ЛЕЧЕНИЕ СЕ ПРИЛАГА ПРИ АР?

Лечението на алергичния ринит има три основни аспекта: мерки, *насочени срещу средата и избягване на алергените*; (1), *медикаментозна терапия* (2) и *имунотерапия* (3).

Избягване на алергените – избягването на полени е трудно, тъй като те се разпространяват много лесно във въздуха. Все пак известно облекчаване на симптомите може да се наблюдава при ограничаване на разходките на открито през сезоните с най-голямо насищане с алергени. През сухите, топли и ветровити дни е най-добре да се избягват разходките, тогава насищането с полени е в най-висока степен. Добре е да се взема душ след излизане навън, за да се отмият полепналите полени. Въпреки всички мерки, най-често симптомите остават и е необходимо включване на медикаменти.

Медикаментозно лечение – повечето случаи на алергичен ринит се повлияват от лекарства. Пациентите с непостоянни симптоми се повлияват добре от антихистаминови препарати и средства отпушващи носа. Интраназалните кортикостероиди са по-подходящи за хората с постоянни симптоми. Съвременните антихистаминови препарати от втора и трета генерация нямат седативен ефект, както тези от първо поколение. При сълзене и сърбеж в очите се прилагат антихистаминови капки за очи. При тежки и неповлияващи се епизоди на алергичен ринит може да се приложат кортикостероиди орално, но за кратък период от време.

Имуноterapia (десенсибилизация) – тя е дълъг процес и подобрене често настъпва не по-рано от 6-12 месеца и ако е ефикасна, трябва да продължи от 3 до 5 години. Имуноterapia отчита успеваемост 80-90% при някои алергии.

Имуноterapiaта крие и рискове – понякога може да настъпи тежка алергична реакция. Поради тези причини преди да се пристъпи към имуноterapia, трябва да се претеглят ползите и рисковете във всеки конкретен случай. Към десенсибилизация може да се пристъпи при тежко протичащо заболяване, със слаб отговор към другите видове терапия, но може да се прилага и в комбинация с тях.

Имуноterapia се извършва с постепенно покачващи се дози от алергените, към които пациента е чувствителен. Добър ефект се постига при алергия към полени, домашни кърлежи и котки. По-слабо се повлияват алергичните реакции към кучета и плесени.

5. МОГАТ ЛИ ДА СЕ ПОЛУЧАТ УСЛОЖЕНИЯ ПРИ АР?

Най-честите усложнения при алергичен ринит са:

- **хроничен синусит** - среща се при болните от целогодишен алергичен ринит и неалергичен ринит. Проявява се с постоянна секреция от носа, суха кашлица особено нощем, болка в областта на засегнатия синус, главоболие, субфебрилна температура;

- **серозен отит на средното ухо** - среща се по-често при деца, свързан е с повишена секреция и оток на евстахиевата тръба и различна по степен загуба на слуха.

Докато диагнозата на сезонния алергичен ринит е сравнително лесна, то целогодишната алергична хрема може да създаде редица затруднения. При нея водещи симптоми са продължителните оплаквания от запушен нос и упорита секреция, които може да се наблюдават и при редица други заболявания. Затрудненото носно дишане може да се дължи на: изкривена носна преграда, чужди тела в носа, носни полипи, тумори на носа, синусите и епифарингса.

6. ПРОФИЛАКТИКА.

Профилактиката се изразява най-вече в избягване на алергените до колкото е възможно това и поддържането на чиста среда.

Любопитно:

На дихателната система на човека основно влияе въздухът! Например, в Япония днес съществува една специфична форма на алергия, възникваща в резултат на контакта между пращеца от японския кедр и изгорелите газове на автомобилите.